

досліджень, формалізовані бланки призначення експертиз, формалізовані бланки оформлення висновків експертів відповідно до вимог до такого роду документів тощо.

Таким чином, враховуючи ймовірне відстрочення терміну вступу в дію закону про спрощений порядок досудового розслідування кримінальних проступків (01.01.2020) на півроку, вважається за доцільне доопрацювати його з урахуванням викладеного.

Список використаних джерел:

1. Полтавський А. О. Висновок експерта та висновок експертного дослідження як «фантоми» висновку судового експерта / А. О. Полтавський // Сучасний стан криміналістичного забезпечення досудового розслідування : збірник матеріалів конференції // редкол. : Кобилянський О. Л., Свобода Є. Ю. –К. : Навчально-науковий інститут № 2 Національної академії внутрішніх справ, 2017. – С. 301–303.

2. Полтавський А. О. До питання репрезентації результатів застосування спеціальних знань документами «Висновок судового експерта», «Висновок спеціаліста» та «Консультаційний висновок спеціаліста» / А. О. Полтавський // Акт. пит. крим. права, процесу і криміналістики, удоск. діяльн. суд. і правоохор. систем : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Северодонецьк, 19 травня 2017 р.). – Северодонецьк : Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка, 2017. – С. 238–243.

Полях Анатолій Михайлович,

професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, заслужений юрист України

ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ, ПОВ'ЯЗАНОГО ІЗ НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ЙМОВІРНІ РИЗИКИ ЙОГО ЛЕГАЛІЗАЦІЇ У МЕДИЧНИХ ЦІЛЯХ

Діючим Кримінальним Кодексом України, а саме – статтями 305–320 передбачено кримінальну відповідальність за вчинення злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. При цьому, переважну частину цих злочинів віднесено до категорії тяжких, що обумовлено, у першу чергу, тим, що незаконний обіг цих речовин призводить до наркотизації населення – безпосередньої загрози генофонду нації, устоям існування та розвитку самої країни. Нажаль, останнім часом це явище набуває глобальних масштабів

Предметом злочинного посягання даної категорії кримінальних правопорушень є наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори, аналоги наркотичних та психотропних речовин. Поняття та ознаки предмету даної категорії кримінальних правопорушень, основні

визначення понять, які можуть бути віднесені до нього, передбачені Законами України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» [1] та «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» [2]. Ці предмети (окрім аналогів) визначаються також Переліком наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. № 770 [3].

Відповідно до Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів», наркотичні засоби – це включені до переліку речовини природного чи синтетичного походження, препарати, рослини, які становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання ними. Визначення поняття наркотичних засобів можна зустріти у багатьох джерелах.

Багато уваги цьому питанню приділяється криміналістикою, як наукою, про закономірності злочинної діяльності ті її відображення в джерелах інформації, які слугують основою для розробки засобів, прийомів і методів збирання, дослідження, оцінки та використання доказів з метою розкриття, розслідування, судового розгляду та попередження злочинів.

Саме криміналістика на основі своїх наукових досліджень та розробок пропонує оперативним працівникам, слідчим, експертам та суддям науково обґрунтовані та перевірені практикою засоби, прийоми та методи розкриття злочинів, розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень.

Тому, саме вчені криміналісти приділяють більш глибоко увагу дослідженню предмета злочинної діяльності у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, так як чітко визначив його властивості можливо розробити прийоми та методи розкриття злочинів цієї категорії.

Залежно від джерел походження наркотичні засоби поділяються на: 1) рослинного походження, тобто отриманні з натурального продукту – кокаїнового куща, конопель (гашиш), опійного маку (макова солома), ефедри; 2) напівсинтетичного походження, тобто одержані шляхом хімічної, термічної чи іншої обробки природних речовин і виготовляються з природного алкалоїду шляхом простої транскрипції (героїн є похідним опію і виготовляється шляхом ацетилювання із діючої речовини опію – морфіну; 3) синтетичного походження, тобто виготовлені виключно штучним шляхом, за допомогою проведення хімічних процесів (ЛСД, метадон, первітин та ін.) [4, с. 465].

Існує думка, що надаючи визначення поняття наркотиків, слід зазначати, що це природні та синтетичні речовини, що викликають наркоманію, тобто різко виражений хворобливий потяг й звикання (психічну та фізичну залежність) до одного чи декількох наркотичних речовин, які впливають переважно на нервову систему і викликають у людини при вживанні у малих дозах радісні емоції, почуття благополуччя, приємного збудження чи заспокоєння; деякі наркотики можуть викликати

ілюзії та галюцинації. Вживання у великих дозах наркотичних речовин викликає стан вираженого сп'яніння, приглушеності, наркотичного сп'яніння і, на кінець, гострого сп'яніння [5, с. 18].

На даний час наркоманія, це хвороба ХХІ століття і на боротьбу з нею націлено багато зусиль, як з боку правоохоронних органів, медичних закладів, так й різноманітних громадських організацій.

Разом з тим, медичні заклади США, Канади, Ізраїлю, декількох країн Європи протягом значного часу в якості знеболюючого та заспокійливого засобу використовують наркотичну речовину – канабіс.

У зв'язку з цим, останнім часом почастишали заклики до того, щоб зробити канабіс більш доступним для вітчизняної фармації. Заяви про медичну марихуану також можна було почути у жовтні цього року серед депутатів Верховної Ради України.

26 жовтня 2019 року під стінами Кабінету Міністрів України відбувся конопляний Марш Свободи. Активісти боротьби за медичний канабіс вказують, що на основі продуктів конопель можна виготовляти препарати, що зможуть полегшити життя хворих на епілепсію, онкозахворювання, посттравматичні розлади.

Канабіс (конопля), смола канабісу (гашиш), екстракти і настойки канабісу відповідно до списку 1, таблиці 1 Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів віднесені до особливо небезпечних наркотичних засобів, обіг яких в Україні заборонено.

Канабіс (конопля) – вершечки однорідної трав'янистої рослини, коноплі з квітками чи плодами. Використовується як сировина для отримання наркотичних речовин (марихуана, гашиш, гашишна олія, або олія канабісу) [6, с. 21].

Таким чином, предмет злочинного посягання у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, який відповідно до визначених Кабінетом Міністрів України категорій є особливо небезпечним наркотичним засобом, пропонується зробити загальнодоступним.

На даний час сучасна медична практика як лікарські засоби застосовує деякі речовини, що віднесені до наркотичних засобів та психотропних речовин. Але слід замислитися – які наслідки матимуть дії щодо легалізації канабісу, які тут є ризики?

Безумовно, застосування у медичній практиці лікарських препаратів на основі канабісу має підлягати особливому законодавчому регулюванню та заходам контролю з боку уповноважених органів.

Ні для кого не є таємницею, що в нашій країні широко отримало популярності розповсюдження наркотичних засобів через мережу Інтернет. Існує багато сайтів, на яких практично відкрито пропонують різні наркотичні та психотропні речовини. Адреси цих сайтів викреслюються на стінах будівель, заборів, на тротуарах поблизу шкіл,

вищих навчальних закладів, кінотеатрів та інших розважальних місць де перебуває молодь.

Зловживання наркотичними засобами молоддю та відсутність належних профілактичних заходів щодо попередження від вживання наркотиків серед неї з боку вихователів, педагогів стало великою загрозою для здоров'я населення нашої держави.

З урахуванням цього, треба розуміти, що поряд з медичним застосуванням канабісу з метою лікування та полегшення стану хворих, також відкриватимуться додаткові можливості для наркодільців, які зможуть більш легше використовувати цей особливо небезпечний наркотичний засіб для своїх корисливих цілей та залучати ще більше молодих людей, а також й вже існуючих наркоманів до такого небезпечного явища як наркоманія.

Тому, якщо законодавець прийме рішення щодо медичного застосування канабісу для виготовлення лікарських засобів, обов'язково необхідно на державному рівні вжити дієвих заходів, які не дозволять використовувати цей особливо небезпечний наркотичний засіб у вільному обігу для застосування наркозалежними особами.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів»: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/863-14>. (дата звернення 19.11.2019 р.)

2. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення 19.11.2019 р.)

3. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 06 травня 2000 р. № 770. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/770-2000-%D0%BF>. (дата звернення 19.11.2019 р.)

4. Криміналістика: навч. посібник / за ред. А.Ф. Волобуєва. К.: КНТ; Самміт-Книга, 2011. 504 с.

5. Энциклопедия судебной экспертизы / под ред. Т.В. Аверьяновой, Е.Р. Россинской. М.: Юрист, 1999. С. 242, 243.

6. Наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори: словник-довідник для працівників правоохоронних органів / укладачі: В.Ю. Шепітько, А.М. Полях, Н.К. Макаренко. Х.: Вид. агенція «Апостіль», 2016. 402 с.